Humanist

32-12
Tweewekelijkse uitgave van
het Humanistisch Verbond
Postbus 114, Utrecht
Tel. (030) 31 81 45
15 juni 1977

VOORBEELD VAN DE MAAND

Het moment waarop de vogels en vissen geschapen werden. Links boven de scheppende hand van god. Illustratie in een boek uit 1493, opgenomen in het jongste 'Boek van de Maand': 'De mens in het heelal'. Een nieuwe inleiding tot het christelijk denken? Niks hoor, een populair-wetenschappelijke inleiding door Chriet Titulaer, die ongegêneerd en serieus zijn hoofdstuk 1, De Mens, begint met het bijbelse scheppingsverhaal! Een proeve van objektieve, populariserende wetenschapsbeoefening, uitgegeven door het neutrale Agon-Elsevier, in een monster-oplage van 99.000 exemplaren als een fraai plaatjesboek, door de samenwerkende uitgeverijen in Nederland gepresenteerd als het Boek van de Maand.

God en mens

Van humanisten wordt nog wel 'ns gedacht dat 't een stelletje godloochenaars is. Vanzelfsprekend leeft dat idee in de kringen waar ieder woord verdacht klinkt als 't niet uitdrukkelijk ter meerdere glorie gods bedoeld is. Maar ook ver daarbuiten wordt vaak gemeend dat het humanisme vies is van alles wat te maken heeft met bidden, kerkbezoek en meer van dat vrooms.
Dat is een misverstand. Niet van *alles*.
De kritiek, weerstand, weerzín soms die godgeloof bij humanisten oproept wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de zelfingenomenheid, de onwrikbare bevooroordeeldheid en de daaruit voortvloeiende onverdraagzaamheid jegens andere opvattingen, die uit veel godsgeloof voortvloeit.

Hebben we het nu over de middeleeuwen? Strijden humanisten tegen schimmen uit een vèr verleden, zoals vele christenen tegenwerpen als ze zich aangesproken voelen?
Om de donder niet. In 1493, toen men kennelijk dacht dat er in water en lucht ineens leven kwam door het opheffen van een *hand*, kon het je de kop kosten als je over deze geloofsvoorstelling zo je twijfels had.

Vijf eeuwen later mag een derde deel van het Nederlandse volk z'n schouders ophalen zelfs over de *symbolische* betekenis ervan.
Maar feit blijft dat onze samenleving er nog steeds van doortrokken is. En dat de verdedigers van dit beeld het nog steeds willen doen uitstrekken over anderen; ook al zijn die er niet (meer) van gediend.
Gaat het om eigenaardigheden als regelmatig klokgelui zonder vergunning ingevolge de Hinderwet? Of om de *vanzelfsprekendheid* waarmee in het openbaar voor een gebed stilte wordt opgeëist? Daar waren we aan gewend.

Het Humanistisch Verbond lucht z'n ergernis niet over het feit dat anderen er curieuze denkbeelden op na houden. Wèl strijden wij tegen de onverdraagzaamheid en discriminatie jegens andersdenkenden die daarmee gepaard gaat.
Onverdraagzaamheid die ervoor zorgt dat humanistische geestelijke verzorging in ziekenhuizen achtergesteld wordt; dat onze radio- en televisiezendtijd een fractie is van de tijd die de kerken krijgen toegemeten; dat ons vormingswerk tegen de verdrukking in moet groeien. Tegen zoveel meer; een lange lijst van voorbeelden van achterstelling van humanisten.
Dat is er in 1977 nog steeds aan de hand.

Casper Vogel

In deze Humanist

- Een brief aan Joop den Uyl in zijn hoedanigheid van kabinetsformateur met een uitvoerig memorandum als bijlage begint op pag. 3.
- Berichten uit de IHEU worden door Nettie Klein verteld op pag. 2.
- Vrijwillige kinderloosheid neemt in Nederland toe. Motieven daarvoor en de gevolgen ervan voor de bevolkingsgroei worden uiteengezet op pag. 4-5.
- Frank de Mink zet de bezwaren tegen kernenergie nog eens op een rij, pag. 7.

Berichten uit de IHEU-commissie

Als u dit leest zal de formateur nog wel hard aan het werk zijn met het vormen van een nieuw kabinet. Een kabinet dat, naar wij hopen, werkelijk iets gaat doen aan de wensen die het Humanistisch Verbond op zijn verlanglijst heeft staan. Bij de recente verkiezingen in België heeft ook het Belgisch Humanistisch Verbond een **Memorandum** opgesteld waarin het „andermaal de verantwoordelijke politici (wil) inlichten omtrent de fundamentele eisen van het vrijzinnig gedeelte van de bevolking, opdat in de komende legislatuur de nodige wetgevende initiatieven zouden kunnen genomen worden om aan deze verzuchtingen tegemoet te komen".
Voor de verwezenlijking van een „**waarachtige pluralistische samenleving** en bijgevolg van een **volledige gelijkberechtiging** van alle mensen" pleit het Verbond voor een **totale en reële scheiding van Kerk en Staat**. In artikel 6 bis van de Belgische Grondwet wordt gesproken over het waarborgen van de rechten en vrijheden van de ideologische en filosofische minderheden. Maar in andere artikelen is alleen sprake van vrijheid van **eredienst** en de vrije uitoefening daarvan, en van het niet gedwongen kunnen worden tot deelnemen aan handelingen en plechtigheden van een **eredienst.** (In de praktijk zijn ministers, militairen en hogere functionarissen van de rechterlijke macht wel „verplicht" bijvoorbeeld Te Deums bij te wonen.) Het Belgische H.V. zou deze artikelen uitgebreid willen zien tot „handelingen en plechtigheden van om het even welke levensbeschouwing".
Men tekent ook bezwaar aan tegen artikel 117 dat luidt: „De wedden en pensioenen van de ambtenaren der eredienst komen ten laste van de Staat; de daartoe vereiste bedragen worden jaarlijks op de begroting uitgetrokken". De totale Belgische bevolking betaalt daar dus aan mee, net zoals bij ons de buitenkerkelijken in bijna alle ziekenhuizen meebetalen aan de christelijke geestelijke verzorging.
Verder staat in het Memorandum een reeks van verlangens betreffende de wetgeving over vrije informatie, abortus, euthanasie, druggebruik, homofilie, privacy, gevangeniswezen, onderwijs („niet-confessionele moraal" en „open gemeenschapsschool"), militaire gewetensbezwaarden en milieubescherming. Allemaal kwesties waarover in Nederlandse humanistische kringen ongeveer net zo wordt gedacht als in België, maar waarin wij vaak al meer hebben bereikt.
Iets waarover wij ons hier niet meer hoeven op te winden zijn „de symbolen en uiterlijke tekenen van een of andere levensbeschouwing" (d.w.z. voornamelijk kruisbeelden) in openbare gebouwen. Op sommige plaatsen is het de Belgische humanisten al gelukt die te laten verwijderen. Ik denk dat bij ons de calvinisten daar wel voor gezorgd hebben.

Ook in Australië zijn humanisten weer bezig met het formuleren van een „policy statement" over veel van bovengenoemde onderwerpen. De Humanist Society of Western Australia heeft protest aangetekend bij de radio- en televisieomroepen dat er naar verhouding (de meeste Australiërs zijn niet godsdienstig) overmatig veel zendtijd wordt gebruikt voor religieuze programma's (bijna altijd christelijke) die uit gemeenschapsgelden worden bekostigd. Daar kunnen wij ook van meepraten!

Weer wat dichter bij huis: een van de leden van de IHEU-commissie, Frank de Mink, heeft namens de IHEU een vergadering bijgewoond over onderwijszaken van bij de Raad van Europa aangesloten NGO's (non-govermental organizations). Onderwerp van discussie: ongeveer alle soorten van onderwijs en de daaraan verbonden ontwikkelingen en problemen zoals de recente bezuinigingen, kinderen van gastarbeiders, jeugdwerkloosheid (van de 6 miljoen werklozen in Europa zijn er 2 miljoen jonger dan vijfentwintig jaar), gelijke kansen voor meisjes.
Wie geïnteresseerd is in de activiteiten en onderzoeksprojecten van de afdeling Onderwijs, Culturele en Wetenschappelijke Zaken van de Raad van Europa kan een gratis abonnement aanvragen op het tijdschrift **Education and Culture** (in drie talen, drie maal per jaar) bij Council of Europe, 67000 Strassbourg, Frankrijk. Iedere Europese burger heeft recht op deze informatie over onderwijszaken, en ook over de andere activiteiten van de Raad van Europa, omdat hij daar via zijn belastingbijdrage ƒ 0,20 aan betaalt.

Nu even een sprong naar de overkant van de oceaan: onder auspiciën van de American Humanist Association hebben honderd tweeënzestig academici een verklaring ondertekend waarin zij schoolbesturen, uitgevers van studieboeken, biologieleraren, onderwijsdeskundige instellingen en alle daarbij betrokken burgers oproepen om zich te verzetten tegen – reeds in verscheidene staten ingediende – wetsvoorstellen om bij de biologielessen op openbare scholen evenveel aandacht te besteden aan het bijbelse scheppingsverhaal als aan de evolutieleer. De Creation Research Society, een Amerikaanse orthodox protestantse pressiegroep, voert daar namelijk zo'n intensieve campagne voor dat men er niet meer grinnikend aan voorbij kan gaan.
Uit het jaarverslag van de American Humanist Association blijkt dat de leden ook hebben gepleit voor een verbod op het bezit van handvuurwapens en voor verplichte registratie van alle vuurwapens. Weer zo'n kwestie waar het Humanistisch Verbond zich hier niet direct druk over hoeft te maken.

Het IHEU-kantoor ontvangt altijd stapels tijdschriften en krantjes uit alle delen van de wereld, die onze directeur onmogelijk allemaal kan doorlezen. Zoals jaren geleden ook al eens een tijdlang is gebeurd, zullen de leden van de IHEU-commissie ieder een deel van die lectuur voor hun rekening nemen. Dan kunnen we wat meer met al die informatie doen, bijvoorbeeld mensen die over eenzelfde onderwerp schrijven, met elkaar in contact brengen. Van contacten gesproken: in een Indiaas blad kwam Ernst van Brakel het adres tegen van een groepje humanisten in Gambia. Hij heeft hun onmiddellijk geschreven want in Afrika kennen wij maar heel weinig georganiseerde humanisten.
In mijn volgende berichten-rubriek zal ik verslag doen van wat er besproken is op de vergadering van de Board (vertegenwoordigers van bij de IHEU aangesloten organisaties) in Hannover.

Nettie Klein

Ja heren, ik eh...

Ik geef onmiddellijk toe dat er belangrijker problemen zijn, maar toch wil ik wel 's weten wie of er niet mee zit. Je hebt een stel gasten en je gaat aan tafel. Nou moet er stilte gevraagd worden, ja dan nee? Kijk, ik ken die grap van 'three is a crowd' of hoe die dan ook is, maar wanneer doe je 't nou precies? Bij vier? Bij zes pas? Ik had er laatst toevallig zes en ik dacht even van bekijk het maar totdat ik er een stelletje zo afwachtend zag zitten dat ik in Godsnaam maar gelegenheid heb gegeven. En dan denk je toch even hoe je 't moet inkleden en hoe je zelf kijken moet. Da's raar hoor! Dus ik zei 'heren mag ik een ogenblikje stilte' en daar gingen me toch inderdaad een stuk of vier op in.
Twee daarvan wierpen zich echt half over het bord heen, één begon vervaarlijk naar alle kanten met z'n hand te wapperen en die andere deed dat zoals ik het ook had gedaan als ik ook zo was geweest, want die ging met ogen dicht gewoon even in de diepvries zonder daar verder uiterlijk enige drukte over te maken.
Nou ja, en die vijfde die dus ook niks was, die zag ik net als mezelf even de lijst opmaken, van wie nou wàt is en we keken mekaar zo es aan zonder mekaar ook maar even aan te kijken als u begrijpt wat ik bedoel. Ik heb toen even in mezelf heel snel het eerste couplet van het Wilhelmus opgezegd en daarna met een krachtig 'eet smakelijk' de heren weer tot de werkelijkheid teruggeroepen.
En dat heeft indruk gemaakt hoor, dat kan ik u vertellen. Dan zeggen ze wel dat dit soort dingen uit de tijd is en dat God dood is en dat zal dan allemaal wel, maar toevallig is er ook nog zoiets als stijl en allure en die is om de dooie donder niet dood. Ik zeg u dat de tijd weer komt dat we d'r graag aan meedoen aan zo'n gezamenlijke kick. Want dat is het. Het is ineens alsof door iedereen toch nog één autoriteit erkend wordt. En als het niet erkend wordt, dan in ieder geval gedoogd. En misschien zelfs gerespecteerd.
En als je jezelf om zo'n stilte hoort vragen en ze doen het, dan gaat d'r toch wat door je heen. Voor mij mag het drie keer per dag. Dat is dus zes keer. Zes keer eindelijk even iedereen de bek dicht.

(Uit de N.R.C. van 10 mei 1977)

Brief aan de kabinetsformateur

Zeer geachte heer den Uyl,

Het Humanistisch Verbond is verontrust over de achterstelling, die buitenkerkelijken in het algemeen en humanisten in het bijzonder nog steeds in ons land ondervinden.
Bovendien zijn er politieke ontwikkelingen, die vanuit de humanistische levensovertuiging om een reactie vragen.
In bijgaand memorandum vragen wij voor deze zaken uw aandacht, in de hoop en de verwachting, dat u deze aangelegenheden in ernstige overweging wilt betrekken bij het voorbereiden van een nieuwe regering.

Naar onze mening dient een democratische overheid op voet van gelijkwaardigheid met de verschillende levensovertuigingen in ons land om te gaan, en de indruk te vermijden, één levensovertuiging (i.c. de christelijke) te bevoorrechten boven een andere (i.c. de humanistische). Hierbij denken wij niet alleen aan de rijksoverheid, maar ook aan plaatselijke overheden en het besteden van overheidsgelden door particuliere stichtingsbesturen. Zonder bestaande autonomie te hoeven aantasten kan de rijksoverheid op grotere gelijkberechtiging aandringen in de schrijnende gevallen waarop het memorandum wijst.

Ongetwijfeld bestaat er reeds een minder ongelijkwaardige behandeling van levensovertuigingen dan voorheen het geval was. Wij denken daarbij bijvoorbeeld aan de aanvaarding van de belofte, de crematie, de humanistische geestelijke verzorging in strijdkrachten en gevangenissen, aan het wijzigen van de zondagswetgeving en aan het wegvallen van de bede in de troonrede. Niettemin maakt bijgaand memorandum duidelijk, dat een gelijkwaardige behandeling helaas nog niet bereikt is.

Indien daartoe uwerzijds aanleiding mocht bestaan, zijn wij gaarne bereid op dit memorandum een nadere mondelinge toelichting te geven.

Afschriften van dit memorandum zenden wij aan de fracties van de, in de Tweede Kamer vertegenwoordigde politieke partijen. Gelijktijdig doen wij het, samen met een persbericht, toekomen aan de nieuwsmedia.

Wij hopen op uw welwillende medewerking te mogen rekenen.

Hoogachtend,
namens het hoofdbestuur
(w.g. drs. R. A. P. Tielman
algemeen voorzitter)

BIJLAGE

Memorandum aan kabinetsformateur

(bijlage bij brief d.d. 8 juni)

Achterstelling van humanisten en andere buitenkerkelijken.

Helaas moeten wij constateren, dat zich onder meer de volgende voorbeelden van achterstelling voordoen:

1. In verschillende overheidsstukken zijn nog verouderde verwijzingen te vinden naar één bepaalde levensovertuiging, bijvoorbeeld dat het staatshoofd „bij de gratie Gods" beveelt in „Godes heilige bescherming".
Handhaving van dergelijke verwijzingen miskent de gelijkwaardigheid van alle burgers, ongeacht hun levensovertuiging.

2. Vergaderingen van sommige openbare lichamen worden nog geopend of gesloten met gemeenschappelijk gebed. Het staat natuurlijk iedere burger vrij te bidden indien hij of zij dit wenst, doch het is onjuist indien openbare ambtsdragers hierbij voorgaan.

3. Ook voor het overige dient iedere verwijzing van overheidszijde naar één bepaalde levensovertuiging achterwege te blijven. Men denke bijvoorbeeld aan het „God zij met ons" op sommige munten.

4. Bij de benoeming in openbare ambten dienen buitenkerkelijken niet te worden achtersteld. De bestaande achterstand van buitenkerkelijken bij deze benoemingen, gelet op de bevolkingssamenstelling, dient zo snel mogelijk te worden weggewerkt.

5. De zendtijd-verdeling tussen de kerken enerzijds en het Humanistisch Verbond en de Vrije Gedachte anderzijds, staat niet in verhouding tot de omvang van de in ons volk levende geestelijke stromingen. De kerken komen thans aan 15 maal zoveel radio en 20 maal zoveel Televisie-zendtijd. Een verruiming van onze zendtijd is derhalve gerechtvaardigd.

6. Aan de eenzijdige bevoordeling van christelijke geestelijke verzorging in zieken- en bejaardenhuizen, gefinancierd uit gemeenschapsgelden, dient een einde te komen. De rijksoverheid dient de particuliere stichtingsbesturen te wijzen op het democratische verlangen, gemeenschapsgelden op voet van gelijkwaardigheid te besteden.
Bovendien kan de overheid rechtstreeks zorg dragen voor een gelijkberechtigde, humanistische geestelijke verzorging in de strijdkrachten en in de inrichtingen van justitie.

7. Als voorzieningen op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en welzijnswerk moeten worden ingekrompen, uitgebreid of opgebouwd, mag geen sprake zijn van een eenzijdige bevoorrechting van konfessionele instellingen.

8. Zolang in de wet op het basisonderwijs niet is voorzien in een recht op een geldelijke vergoeding, blijft het humanistisch vormingsonderwijs in de praktijk vrijwel niet te verwezenlijken. Bovendien is een wettelijke omschrijving van het vormingsonderwijs gewenst, om de gelijkwaardigheid met het godsdienstonderwijs te versterken.

9. Indien de overheid de levensovertuiging wenst te registreren, dient niet naar de „godsdienst" maar naar de „levensovertuiging" te worden gevraagd. De aanduiding: „godsdienst: geen" kan door vele buitenkerkelijken als kwetsend worden ervaren; in vragenlijsten van de overheid dient bij de levensovertuigingen ook „humanist" te worden vermeld.

10. Indien door decentralisatie van het welzijnswerk onverdraagzame confessionele meerderheden op plaatselijk niveau humanistisch welzijnswerk weigeren te ondersteunen, dient de landelijke overheid hier iets aan te doen. De ervaringen met de zondagswetgeving maken ons niet ten onrechte bezorgd.

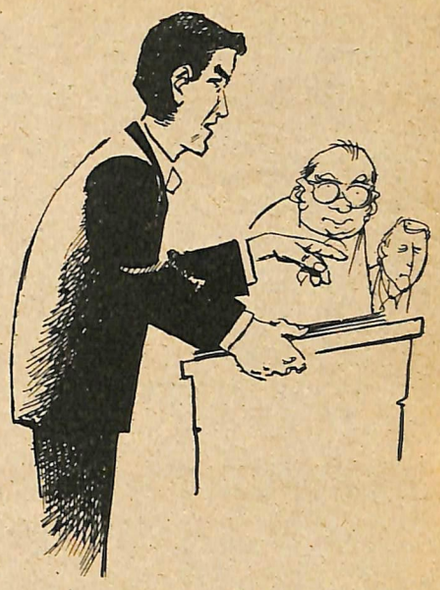

„Als wij onze wil aan anderen opleggen, gebeurt dat uit evangelische drang, uit roeping, om verantwoordelijkheid voor onze naaste te dragen, uit barmhartigheid jegens hen die in duisternis wandelen . . ."
. . . máár ...
als anderen voor hún vrijheid van geweten opkomen, noemen wij dat machtsmisbruik!
(naam van politicus-naar-keuze invullen)

Humanist

eindredakteur a.i.: Aart Weiland
Gedrukt op kringloop-papier bij Lumax, Utrecht.
Redaktie-adres: Hum. Verbond, Oudegracht 152, Utrecht. Tel. (030) 31 81 45.
Abonnementsprijs voor niet-leden: ƒ 18,— per jaar t.n.v. Humanistische Pers, postgiro 58, Utrecht.

Geboortebeperking zet door

De groei van het aantal kinderloze echtparen, zoals in nevenstaand artikel wordt besproken, is mede te verklaren uit de steeds beter wordende voorbehoedsmiddelen en . . . uit de gemakkelijker verkrijgbaarheid daarvan.
In het rapport van de staatscommissie bevolkingsvraagstuk, dat eind 1976 gereed kwam onder leiding van prof. P. Muntendam, is zelfs een passage gewijd aan de wenselijkheid, condooms gratis of tegen gereduceerd tarief ter beschikking te stellen.

Op pag. 190 alinea 478 staat het volgende: „. . . onze aandacht is gevestigd op de mogelijkheid, dat het niet gratis of tegen gereduceerde prijs beschikbaar zijn van het condoom, een financiële barrière tegen goede geboorteregeling oproept".
Na heel voorzichtige omschrijvingen van de groepen, die dit aangaat, eindigt de alinea met: „In voorkomend geval zou dan dienen te worden nagegaan of, en zo ja, op welke wijze, de belemmering zou kunnen worden weggenomen".
Voorzichtiger kan het niet, maar wat wilt U van een commissie die mede bestaat uit leden van een kerk die nog steeds tegen condoom en pil is?
Voorspellingen over huwelijk en sex zijn te vinden op pag. 191, al. 482: „De subtiele druk om te huwen zal in de toekomst verminderen. Het samenwonen alvorens te trouwen zal toenemen. Huwelijken zullen steeds meer worden gesloten zodra een kind gewenst wordt of zich aankondigt. De huwelijksfrequentie zal dalen, **vrijwillige kinderloosheid zal toenemen**; de gezinnen zullen kleiner worden en de geboorten zullen kort op elkaar plaats vinden".
De geboortebeperking zet dus door, maar niet zo spectaculair meer als in de jaren 70 tot 75. In 1976 daalde het aantal geboorten met slechts 900, een ontwikkeling die vermoedelijk mede te verklaren valt uit de grote werkloosheid vooral onder vrouwen. Wie geen voldoening meer kan vinden in een werkkring, zal eerder geneigd zijn om naar een baby te verlangen dan haar werkende zusters, en ook sneller het besluit daartoe nemen.
Ondanks het lage gemiddelde kindertal van ongeveer 1½ kind per gezin zal de overbevolking van Nederland toch nog jaren lang blijven toenemen. De remweg, om in autotermen te spreken, is voor het stoppen van de bevolkingsgroei enorm lang.

A. W.

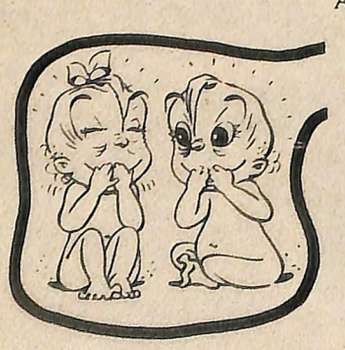

Wordt dát even een verrassing! en ze wou nog wel kinderloos blijven . . .

Vrijwillig kin

De eeuwen door zijn er vrouwen geweest, die vrijwillig kinderloos bleven. Meestal gingen zij het klooster in, maar ook als dat niet het geval was, werd hun kinderloosheid veroorzaakt door geslachtelijke onthouding. Pas in de laatste eeuw raakt kinderloosheid in zwang zónder afbreuk aan het sexuele leven te doen — of eigenlijk pas sinds de 2e wereldoorlog is op grote schaal de mogelijkheid geschapen om sexueel contact te hebben zonder kans op zwangerschap.
In het midden der zestiger jaren werd door medici het aantal vrijwillig kinderloze echtparen op hoogstens 3 pct. geschat; daarnaast nog 8 à 10 pct. onvrijwillig kinderloze echtparen. Nog geen zes jaar later blijkt uit een analyse van echtelijke geboorten over de huwelijkscohorte-1970 — (CBS-uitdraai-'76) — dat meer dan 10 pct. van die echtparen opzettelijk zonder kinderen blijft. De na 1970 gesloten huwelijken bestrijken een te korte periode, om daar betrouwbare conclusies uit te kunnen trekken over de ontwikkeling van hun kindertal, omdat een deel daarvan slechts uitstel zou kunnen betekenen. De tendens naar stijging van de opzettelijke kinderloosheid is echter zeer duidelijk aanwezig.
Begin 1976 besloot de NVSH over te gaan tot oprichting van een werkgroep vrijwillige kinderloosheid, omdat de problemen van deze jonge mensen steeds grotere aandacht vroegen. Opzettelijk kinderloos blijven is sociaal nog lang niet overal geaccepteerd; sterker nog: zo'n houding wordt in orthodoxe kringen soms zelfs sterk afgekeurd.
De werkgroepen van de NVSH propageren geen kinderloosheid, maar willen de keuze daarvoor sociaal doen aanvaarden als gelijkwaardig aan de keuze voor een kind. De moederrol, zeggen de initiatiefnemers, is niet de enige rol die een vrouw past. Wie een andere maatschappelijke taak wil vervullen, is volkomen gelijkwaardig aan haar sexegenoot mèt kinderen, een opvatting die geheel in de lijn ligt van het Humanistisch Verbond.

Tevree met z'n twee

Helaas blijkt het in de praktijk zeer moeilijk om tot een vrijwillige keuze te komen. Er bestaat een soort verborgen geboortedwang. Na een jaar huwelijk en zeker na drie of vier jaar kijken buren en vrienden verholen naar de platte buik van hun vriendin, of ze showen met hun kinderwagen als teken dat in **hun** huwelijk alles normaal functioneert.
Dan zijn er ook nog moeders, die hunkerend uitzien naar het moment, dat zij grootmoeder zullen worden. In de propaganda-folder van de werkgroep staat een plaatje van zo'n „oma-in-hope", met als onderschrift: Sommige mensen zien je liever vandaag zwanger dan morgen.

In de documentatiemap van de werkgroep, getiteld „Tevree met z'n twee" worden alle sociale weerstanden tegen kinderloze huwelijken opgenoemd en dat zijn er nog al wat.

„Men" weet met grote stelligheid te melden dat die vrouw spijt zal krijgen, want het leven zonder kinderen is zinloos.
„Men" houdt haar vóór, dat vereenzaming op de oude dag haar voorland is en voorts, dat de kans op een mislukking van haar huwelijk groter is dan met kinderen.
Nu is dat laatste, statistisch gezien, inderdaad het geval: het echtscheidingspercentage onder kinderloze paren ligt iets hoger dan het gemiddelde. Dat is overigens geen wonder, want deze paren hebben minder reden om bij elkaar te blijven als hun relatie niet meer bevredigend is. Zij voelen zich niet verplicht, „terwille van de kinderen" bij elkaar te blijven.

Alle verhalen over de voordelen en vreugden van wèl kinderen ten opzichte van geen, zijn fabels. Er bestáát geen moederinstinct of een voortplantingsinstinct. Zulke beweringen worden door de feiten achterhaald, althans volgens drs. R. Veenhoven, socioloog aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam en lid van de NVSH-werkgroep. Uit een representatief onderzoek onder Nederlandse echtparen, door Veenhoven verricht, blijkt het volgende:
1. Getrouwde mensen zonder kinderen voelen zich niet eenzamer dan getrouwde mensen mét kinderen. Ook niet op hun oude dag.
2. Getrouwde mensen zonder kinderen zijn gemiddeld even gelukkig als getrouwde mensen met kinderen. Belangrijk is, dat deze conclusies evenzeer voor vrouwen als voor mannen gelden, in weerwil van het z.g. moederinstinct.
3. Ook bij het ouder worden blijken getrouwde mensen zonder kinderen niet minder gelukkig. Ze klagen niet vaker over leegheid in hun bestaan dan anderen.
4. Huwelijken zonder kinderen zijn gemiddeld niet minder gelukkig dan huwelijken mèt kinderen. De mannen beleven gemiddeld zelfs meer genoegen aan hun huwelijk dan mannen mét kinderen.
5. Het enige echt-duidelijke verschil dat uit het onderzoek naar voren kwam betrof 't gevoel van gezondheid op oudere leeftijd; maar dan **ten gunste** van de kinderlozen. Want dèze echtparen voelen zich tussen 50 en 60 duidelijk gezonder. Misschien omdat ze minder gesleten zijn? Wie weet. Misschien is er ook een andere oorzaak: zij zijn hun hele leven al gewend geweest aan het samen-alleen-zijn. Zij zijn tevree met z'n twee.

Mensen mét kinderen hebben pas op middelbare leeftijd gelegenheid gekregen om hun leven in te richten met z'n tweeën. De kinderen zijn het huis uit of staan op het punt dat te doen — zij zijn in elk geval al los van hun ouders en als ze dat nog niet zijn, wordt de leeftijdsfase van 50-60 jaar zelfs bijzonder moeilijk voor de ouders. Eenzaamheid bedreigt het geluk, maar een vorm van gedwongen „twee- of meerzaamheid" **is** nog veel bedreigender.

Motieven

Een onderzoek naar de motieven voor vrijwillige kinderloosheid werd in 1974 verricht door een aantal studenten in de psychologie te Groningen. Doordat de steekproef van 210 respondenten niet representatief voor het Nederlandse volk mag worden geacht, dienen de resultaten met enige voorbehoud te worden aanvaard.

Het zijn de volgende:

1. de huidige wereldsituatie (milieu, overbevolking, energieschaarste, oorlogsdreiging etc.) was de belangrijkste reden om geen kinderen te willen hebben.

2 vrijwillig kinderloze vrouwen zijn vrij sterk ge-emancipeerd en laten zich weinig beïnvloeden door waardeoordelen van de samenleving waarin zij verkeren.

3. Vrijwillig kinderlozen zijn in het algemeen niet godsdienstig. In streken waar de gereformeerde of katholieke gezindheid nog grote aanhang heeft treft men minder vrijwillig kinderlozen aan.

De laatste twee conclusies zullen weinig verbazing wekken, evenmin trouwens als het feit, dat het opleidingsniveau van de ondervraagden hoger lag dan het Nederlands gemiddelde.
Andere motieven die werden genoemd, waren o.m. angst voor zwangerschap, eigenlijk niet van kinderen houden, ze staan carriére in de weg etc. Men zou kunnen zeggen: egoïstische motieven, als men dan tegelijk maar vaststelt, dat vrijwel alle mensen, die wèl kinderen, nemen, dat ook uit egoïstische motieven doen. In elk geval nemen zij geen kinderen op grond van een idealistisch besef, dat zij dienen te zorgen voor instandhouding van de soort.
Het is best mogelijk, dat de belangrijkste reden voor kinderloosheid NIET altijd is, wat men voorgeeft, bijv. de sombere toekomst voor de wereld. Men heeft gewoon geen zin in kinderen, vindt er niets aan. Het ontbreken van een moedergevoel is echter sociaal afkeurenswaardig, dus bedenkt men een ander, sympathieker klinkend motief: 't is goed voor ons milieu, de wereld is al overbevolkt, enz.
Was het niet G. B. Shaw die cynisch beweerde: ieder mens heeft twee motieven voor zijn handelwijze; het ene klinkt goed en het andere motief is het ware?

Wie is egoïstisch?

Egoïsme is niet: kiezen wat je prettig vindt maar kiezen wat je prettig vindt ook als andere mensen daar bezwaar tegen hebben of last van ondervinden.
Als u een pijp rookt tijdens het lezen van dit artikel is dat niet egoïstisch.
Dat wordt het pas als er iemand bij u in de kamer is die er een hekel aan heeft.
Met kinderloosheid is het precies zo gesteld. Vroeger was geen-kinderen-willen-hebben afkeurenswaardig, want het hield in, dat andere vrouwen des te meer kinderen ter wereld moesten brengen om het eigen volk of ras voor uitsterven te behoeden. Het moesten vroeger – en in sommige landen nóg – vooral jongens zijn, om later het land te kunnen verdedigen. Als kind moest ik op school – tot grote woede overigens van mijn pacifistisch-socialistische vader – dat afschuwelijke lied leren: 't Is plicht dat iedere jongen voor de onafhankelijkheid, enz,

Sinds enige tijd weten we, dat er geen sprake zal zijn van uitsterven van ons volk, noch van de menselijke soort als geheel.
Integendeel:
Overbevolking is juist de grote bedreiging voor Nederland èn voor de gehele wereld: die overtuiging wint steeds meer veld sinds het eerste rapport van de club van Rome.
Als gevolg daarvan wordt het door velen tegenwoordig juist als egoïstisch gezien om wèl kinderen te willen hebben, en zèker om meer dan twee kinderen op de wereld te zetten. Zij, die zich willen beperken tot dit aantal, en liefst nog na een poos kinderloos te zijn geweest, ontvangen maatschappelijke waardering.

„Tevree met twee" is allang ingeburgerd, maar „tevree met z'n twee" nog niet, hoewel deze laatste echtparen een belangrijke en waardevolle bijdrage leveren aan de vertraging in de bevolkingstoename.
Dat klinkt wat ingewikkeld. Het komt in feite hierop neer, dat zelfs bij een kinderloosheidspercentage van 25 pct. der huwelijken ons volk tóch blijft groeien, nog jaren lang. Over bevolkingsdaling, een wenselijkheid die in het bekende rapport van het Humanistisch Verbond wordt bepleit, hoeven we voorlopig nog helemaal niet te denken. Daarvoor is de leeftijdsopbouw van ons volk veel te gunstig (of te ongunstig, 't is maar hoe je 't bekijkt).

„Mamma! Ben ik een ongelukje?

Beide cartoons uit Leidse studenten almanak '75.

Conclusie

De acties van de werkgroep Vrijwillige kinderloosheid liggen in veel opzichten geheel in de lijn van het humanistisch denken en leven: een streven naar sociale gelijkwaardigheid van het kinderloze huwelijk, een voortgezette emancipatie en niet de minste van al: een bijdrage leveren aan de oplossing van die problemen, die het voortbestaan van de mensheid twijfelachtig maken.
Wie in zijn eigen woonplaats aansluiting wil zoeken bij een bestaande werkgroep van de NVSH of wil meehelpen bij de oprichting daarvan, kan inlichtingen vragen aan de werkgroep Vrijwillige kinderloosheid, Emmaplein 1, Rotterdam, tel. 010 – 36 14 06.
Een erg aardige publicatie is bijvoorbeeld cahier nr. 1: Wie heeft er een boodschap aan het moederschap? Men kan zich abonneren op het informatiebulletin voor *f* 10 per jaar, door storting op giro 26 12 44 ten name van de NVSH Rotterdam. Vermelden: info-bulletin vrijw.k. Daar zijn ook de documentatiemappen te koop à *f* 12,50, waaruit in dit artikel het een en ander is ontleend.
Om alle misverstand te voorkomen: de werkgroepen willen beslist geen propaganda maken voor kinderloosheid. Zij willen slechts de keuze voor vrijwillige kinderloosheid als een respectabele, gelijkwaardige keuze naast het „gewone" gezin van 2 + 2 propageren.

Natuurlijk laat het milieubewuste mensen niet onverschillig, welke kant de geboorteontwikkeling in Nederland opgaat. Wij mogen ook best uitspreken, dat wij vanwege onze bezorgdheid over de toekomst verheugd zullen zijn als steeds meer echtparen voor een kinderloos huwelijk kiezen – maar het allervoornaamste blijft de volstrekte vrijheid voor ieder (echt)paar om zélf te bepalen óf men kinderen wil en zo ja, hoeveel en wanneer. Daarop hebben volwassenen doodgewoon récht.

Maar ook kinderen hebben rechten. Het belangrijkste recht van een kind werd in de vorige eeuw al door Alette Jacobs geformuleerd: **het recht om gewenst te zijn.** Gewenst door beide ouders.
Want dát geeft de beste waarborgen voor een evenwichtige ontwikkeling en voor een gelukkige jeugd

Aart Weiland

Tijd voor de dood

Telefonische opvang na het TV-programma van zondagavond 15 mei j.l.

Het humanistisch verbond verzorgde in samenwerking met de Ned. ver. voor vrijwillige euthanasie een bijzondere televisie-uitzending: een gedramatiseerde documentaire over euthanasie.
Maandenlang werkte regisseur Wouter van Praag met een groep amateurs aan een productie, die zonder meer uniek genoemd mag worden. Op een zeer indringende wijze verfilmde hij de laatste episode uit het leven van een terminale patiënt. (= iemand wiens einde onherroepelijk vaststaat, die door de artsen ongeneeslijk ziek is verklaard).

Een schokkende film.
Schokkend omdat degene om wie het ging, **niet** op zijn naderende dood wilde **wachten.**
Schokkend, omdat deze patiënt op een menswaardige manier en op een zelfgekozen tijdstip wilde sterven. Schokkend omdat een verzoek om euthanasie, een diepdoordachte en oprechte, in alle helderheid overwogen wens naar de dood ons, de anderen, confronteert met al die waarden waarmee wij ons zo intens verbonden achten: de onaantastbaarheid van het leven, het niet mogen beschikken over het leven van anderen.

Er is lang over deze uitzending nagedacht. Of we dit wel moesten doen en zo ja, op welke wijze.
Een uitzending als deze betekent verantwoordelijkheid nemen voor mensen die geëmotioneerd raken en/of voor wie het programma direkt terugslaat op persoonlijke ervaringen.
Door middel van een telefonische opvangmogelijkheid na de uitzending hebben we getracht, die verantwoordelijkheid waar te maken.

Allereerst een woord van dank aan de 35 mensen — geestelijke Raadslieden van het Humanistisch Verbond, mensen van korrelatie, van de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie, van het psycho-sociaal centrum Utrecht en anderen — die in de nacht van zondag op maandag deze opvang mogelijk maakten. Uit hun rapporten blijkt, hoè sterk er een beroep op hen gedaan werd, hoè intens zij daarbij waren betrokken.

Zinsneden uit enkele verslagen:
. . . man is stervende, verzoekt om euthanasie . . . partner overleden, dringend kontakt met geestelijk raadsman gewenst . . . na overlijden echtgenoot sterk vereenzaamd, kontakten via H.V. mogelijk? . . . kan hier voor het eerst sinds jaren over spreken, beloofd dat er kontakt gezocht zal worden . . . heeft zelf euthanasie op echtgenoot verricht, verkeert nu, jaren later, in ernstige geestelijke nood . . .

De mensen van wie we dergelijke reakties kregen, werden, voor zover mogelijk en gewenst, verder geholpen door Raadslieden van het Verbond of door andere hulpverleners.
Daarnaast waren er veel reakties, die zonder verdere verwijzing werden afgehandeld. Dat was mede de opzet: een mogelijkheid bieden om „stoom af te blazen" na het zien van een emotionerend programma. Andere opbellers lieten alleen hun waardering of afkeuring blijken. Het aantal positieve reakties overtrof overigens verre het aantal negatieve geluiden.
In totaal kwamen er in 1½ uur circa 120 gesprekken tot stand.
In de nabespreking konden we maar één konklusie formuleren: een onvergetelijke ervaring: direkt, intens kontakt met èn hulp aan medemensen-in-nood.
De volgende dag belden nog eens zo'n veertig mensen het nummer van het Humanistisch Verbond.

Richard Lukaćs

Hivos bemiddelende organisatie bij „medefinanciering"

De minister voor Ontwikkelingssamenwerking, drs. J. P. Pronk, heeft besloten het Humanistisch Instituut voor Ontwikkelingssamenwerking (HIVOS) te erkennen als bemiddelende organisatie ten behoeve van het zogenaamde medefinancieringsprogramma.
Dit programma beoogt het meefinancieren door de overheid van projecten en programma's op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking van particuliere organisaties. Op de begroting voor 1977 is voor dit doel een bedrag van 129 miljoen gulden uitgetrokken.

HIVOS is de vierde partner in dit medefinancieringsprogramma. Tot nu toe maakten hiervan deel uit de Centrale voor Bemiddeling bij Medefinanciering van Ontwikkelingsprojecten (CEBEMO) — overkoepeling van RK-organisaties —, de Interkerkelijke Coördinatie Commissie Ontwikkelingsprojecten (ICCO) — overkoepeling van protestant-christelijke organisaties — en de Nederlandse Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking (NOVIB). Vanaf 1973 werden de projecten van HIVOS via de NOVIB bij de minister voor Ontwikkelingssamenwerking ingediend. In 1976 diende Hivos projecten in tot een bedrag van ruim 3 miljoen gulden.

Met de erkenning van HIVOS als directe overlegpartner is beoogd waardering tot uiting te brengen voor de kwaliteit van de ontwikkelingsprojecten, welke via HIVOS tot stand komen.

● NIEUWS UIT EN VOOR DE GEMEENSCHAPPEN ●

Familiedag van het Humanistisch Verbond

Zondag 22 mei ontmoetten de gemeenschappen van de Stedendriehoek tezamen met de Doetinchemse en Lochemse afdeling elkaar in Zutphen.
Op deze traditionele jaarlijkse familiedag troffen een honderdtal deelnemers elkaar in de binnenstad van Zutphen. De heer E. van Es wees tijdens de rondleiding op Zutphen's fraaie gevels en gerestaureerde panden, waarna een bezichtiging van de Walburgkerk en de Librije volgde. De jongeren maakten een speurtocht door oud-Zutphen.
Na de gemeenschappelijke broodmaaltijd in Eefde sprak de nieuwe landelijke voorzitter drs. Rob Tielman het gezelschap toe. Hij wees op de praktische mogelijkheid tot inbreng van de humanistische visie op verschillende maatschappelijke vraagstukken.
Dank zij het prachtige weer kon een wandeling gemaakt worden om „Huize de Voorst": voor de meeste niet-Zutphenaren een onbekend stuk natuurschoon.
Aan het doel van deze familiedag — elkaar te ontmoeten — was door het veelzijdig programma ruimschoots voldaan.

Zutphen, A. Bool-de Jong

Berichten voor deze rubriek, kort en bondig, dienen 14 dagen vóór verschijning van het volgende nummer in Utrecht te zijn. Voor de Humanist van 1 juli dus uiterlijk 17 juni.

„Het feit, dat een gelovige gelukkiger is dan een scepticus, betekent in wezen niet anders dan het feit, dat een dronken man gelukkiger is dan een nuchtere. Het geluk van de gelovigheid is een goedkoop en gevaarlijk argument."

George Bernard Shaw

Boos

De enige partij, die in haar programma officieel heeft opgenomen: weder-invoering van de doodstraf, heeft weer iets van zich laten horen. Van Dis, tweedekamer-lid van de Staatskundig Gereformeerde Partij, (SGP) is gebelgd over een folder van het voorlichtingscentrum Sociale Verzekering, aldus het AD van 20-5-77. In deze folder wordt volgens hem de 65-plussers aangeraden geen wettige huwelijksband meer aan te gaan om zodoende dubbele AOW te krijgen. Door deze wijze van voorlichting wordt „het unieke van een gezin als goddelijke instelling geweld aangedaan", aldus het SGP-Kamerlid. Van Dis heeft staatssecretaris Mertens (sociale zaken) om opheldering gevraagd.

De motieven tegen kernenergie

In een radioprogramma spraken Bert Schwarts en ik over de vraag hoe we tot onze mening over kernenergie gekomen zijn.
Waarom we ertegen waren bediscussieerden we verder niet met elkaar. Hieronder beschrijf ik mijn argumenten in volgorde van belangrijkheid. Misschien kan zo'n indeling helpen om in een discussie de soort argumenten van elkaar te onderscheiden.

1. Maatschappelijke argumenten.
De ontwikkelingen naar kernenergie zijn in onze samenleving voortgekomen uit een versterkt samengaan van overheid en bedrijfsleven.
Om deze ontwikkelingen voort te zetten is een nog grotere concentratie aan macht, geld en wetenschap nodig.
In de tegenstelling tussen algemeen belang die de overheid probeert te vertegenwoordigen en het belang van het bedrijfsleven is de overheid de partner met de minste macht, het minste geld en de minste vat op de technisch-wetenschappelijke kanten van de zaak.
Zo'n concentratie van macht staat democratisering en decentralisering in de weg, zowel op het gebied van de energievoorziening als op ander gebied.
Energievoorziening is te beschouwen als de navelstreng van het leven. Wie de energievoorziening beheerst heeft de maatschappelijke ontwikkeling in de hand.
Bij ons is de besluitvorming over de energievoorziening onderhevig aan allerlei — deels tegenovergestelde — belangen. In de discussie wordt dit vaak ontkend. Ieder kan in zijn eigen maatschappijvisie en ervaring nagaan in hoeverre hij het hiermee eens is. Dit is duidelijk een zaak waarover ieder een opvatting heeft en die dus niet afhankelijk is van deskundigheid, maar van fundamentele keuze.

2. Veiligheidsargumenten.
De kans op ongelukken rond kernenergie wordt vaak vergeleken met die van andere technische gegevenheden zoals het verkeer.
Deze gevaren zijn echter meestal veel geleidelijker ontwikkeld en leken niet meer controleerbaar. Bij kernenergie gaat dit plotseling en is het alsof we kunnen kiezen.
De geringe kans op een ongeluk is voorspeld door naar de gebruikte materialen te kijken, die echter nu voor het eerst in kerncentrales worden toegepast. Daarbij worden deze afzonderlijk beschouwde kansgetallen met elkaar vermenigvuldigd om de totale kans te berekenen. De onderlinge afhankelijkheid van deze kansen kan men niet in rekening brengen; evenmin de kans dat een mens een fout maakt.
De kans dat een extreme groep techniek en materiaal in handen krijgt is net zo groot als het machtsmisbruik dat nu al rond kernenergie plaatsvindt door officiële regeringen. Bij beiden denken we dan aan chantage die gebruik maakt van explosiemogelijkheden van uranium en plutonium.
Vervoer en opslag zijn zó veelbesproken zaken, dat voldoende bekend is over hun gevaar voor milieu en de mens.
Het lijkt me wel van belang dat het onderzoek op kleine schaal wordt voortgezet.

3. Technische en economische argumenten.
Men is erg optimistisch geweest over de snelheid en het rendement waarmee kernenergie beschikbaar zou kunnen zijn.
Dat we nu afremmen in de ontwikkeling van kernenergie is makkelijker te verklaren uit het geringer wordende economische motief dan uit de invloed van wetenschappelijke en aktiegroepen op het overheidsbeleid. Daarbij komt dat de technologische ontwikkeling rond kernenergie weinig kennis oplevert die voor de derde wereld bruikbaar is.
Er is veel geld voor nodig, en relatief weinig arbeid.
De ontwikkeling van alternatieve energiebronnen zou kunnen proberen hiertoe betere antwoorden te verschaffen, terwijl ook de onafhankelijkheid van deze landen wat betreft hun energievoorziening zou moeten worden nagestreefd. En dat is met de uraniumvoorraden zeker niet het geval.

4. Argumenten rond de energiebehoeften.
De vraag naar kernenergie is ingegeven vanuit een filosofie over de samenleving waarin het westerse groeidenken een centrale plaats inneemt. Men doet het in deze redeneringen voorkomen alsof de mensen in onze samenleving nu eenmaal gekozen hebben voor de uitbreiding van de welvaart en dat daarvoor kernenergie onmisbaar is.
Ik heb bij punt 1 een zekere twijfel uitgesproken over het funktioneren van onze westerse democratieën. Deze hangt samen met de in onze samenlevingen overheersende soorten en vormen van informatie en vormingsaanbod zoals die in reclame, nieuwsvoorziening en onderwijs in stand wordt gehouden.
Uitgaande van de mondigheid van elk mens konstateer ik dat deze weinig vorm gekregen heeft door de hierboven genoemde argumenten.
Argumenten rond de behoeften zullen als uitgangspunten moeten hebben de ongelijke verdeling op wereldschaal van energie en welvaart, en de ongelijke verdeling in ons land van welvaart en deelname van de besluitvorming. Geleidelijk komen tot een samenleving zonder groei kan alleen als de motor van de groei, de ongelijke verdeling, eerst aangepakt wordt.

Tot slot:
Argumenten over kernenergie kunnen door iedereen worden afgewogen. Het is geen zaak die je aan deskundigen kunt overlaten.
Het hangt ook bij hen af van hun maatschappelijke positie, hun belangen en hun visie op mens en maatschappij die vanuit dezelfde wetenschappelijke gegevens tot verschillende beleidsaanbevelingen kunnen leiden.
De leden van het humanistisch verbond vertegenwoordigen hierin niet één soort groep. Juist daarom lijkt het me mogelijk om de discussie over deze achtergronden van de meningsvorming in onze vereniging te voeren.

Frank de Mink — Leiden

Het HV en zijn leden

De langste tijd van zijn 31-jarig bestaan kijkt het HV al aan tegen een stagnerende groei van het ledental. Het vorig jaar was er zelfs sprake van een teruggang. Bovendien is 15.000 leden maar een handjevol voor een vereniging die pretendeert iets te betekenen voor het buitenkerkelijke volksdeel dat 40 procent van de bevolking omvat.
Sommigen leggen zich bij deze situatie neer omdat zij het HV zien als een geestelijke elite. De geschiedenis toont immers aan dat massa's in beweging komen en geleid worden door elites. Anderen leggen zich er bij neer omdat jarenlange pogingen om er verandering in te brengen niets hebben opgeleverd. Er zijn (gelukkig) ook nog mensen die zich bij deze malaise niet neerleggen, maar die verschillen dan weer van mening over wat er moet gebeuren.
Laten we eerst proberen het eens te worden over wat er aan de hand is.
Ik ga uit van de stelling dat een vereniging die wil groeien (om van bloeien nog maar niet te spreken) zijn leden iets moet bieden. Wat biedt het HV zijn leden?
Het HV doet uitstekend werk op het gebied van geestelijke verzorging en vorming, maar als je niet bejaard, ziekenhuispatiënt, scholier of gevangene bent, dan is dit werk niet voor jou bestemd en je zult het ook niet tegen komen. Voorts doet het HV uitstekend werk voor radio en TV, maar om te luisteren of te kijken behoef je niet lid te zijn. De Humanist is een aardig blad, maar er is natuurlijk niemand die lid wordt om het te mogen ontvangen.
Echt op de leden gericht zijn de plaatselijke gemeenschappen. Wat hebben die te bieden? De gemeenschap waarvan ik lid ben organiseert jaarlijks 5 bijeenkomsten met een spreker en een nieuwjaarsbijeenkomst.
De conclusie moet wel zijn: het HV biedt zijn leden niet veel, ergo het HV zal niet groeien.
Wat valt hieraan te doen? Hoe kan het HV iets voor zijn leden gaan betekenen?
Niet door activiteiten te bedenken om de leden bezig te houden. Eerder het om-

(lees verder op pag. 8)

gekeerde: niet alleen het bestuur maar juist de leden kunnen en moeten inhoud geven aan het HV. Dat gaat echter niet vanzelf, dat moet georganiseerd en gestimuleerd worden. Wij zullen activiteiten moeten ontwikkelen die een beroep doen op, of beter nog uitdagen tot deelname van de leden. Dat kan een breed terrein bestrijken: op het individu gericht (werken aan jezelf), op anderen gericht (hulpverlening, vorming), op de maatschappij gericht (projecten, acties). Wat de vorm betreft moeten we denken aan kleine groepen (10 à 15 man), die in belangrijke mate zelfwerkzaam zijn, maar centraal en vanuit de gemeenschappen gestimuleerd en begeleid worden, liefst ook door professionele krachten. Dat kost natuurlijk geld, maar als we kans zien het ledental op te voeren dan betaalt dit zich zelf.
Onze eerste zorg is echter het HV intern rijp te maken voor een andere benadering van zijn eigen leden, om zijn eigen basis tot leven te brengen, als noodzakelijke voorwaarde voor groei die eens zal kunnen leiden tot bloei.

Reeuwijk — Louis Schoewert

„Wie waarlijk leeft, heeft in zichzelf een onvernietigbare veer; een kracht, die elke weerstand tart. Geen naam, geen leer, alleen de wil sterker te zijn dan leed en tijd.
Aanvaard uw taak, volvoer haar stil, heb lief en wees bereid."

Albert Verwey (geciteerd door Den Uyl)

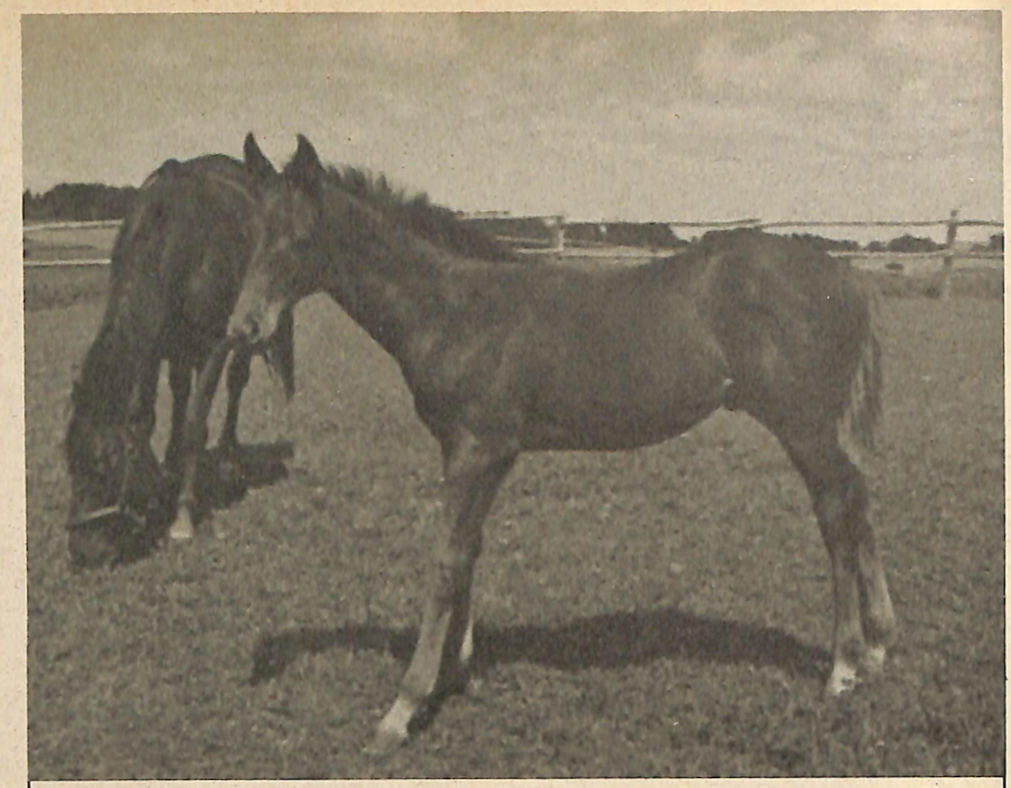

Landelijke liefde

Twee paarden bij een hek, terwijl het avond wordt.
De zware koppen naast elkaar, de schouders elkaar strelend,
Een liefde even smekend als bevelend,
In een tevreden stilstand uitgestort.

Zo te beminnen met een lange hals vol manen,
Een brede borst die op voorpoten rust,
Terwijl het hele lichaam kust en wordt gekust.
En 't zonlicht valt in een geluk vol tranen.

Adriaan Morriën

Een humanistische visie op enkele aktuele politieke vraagstukken

De overheid dient niet vanuit één bepaalde levensovertuiging burgers in hun eigen etische vrijheid en verantwoordelijkheid te beperken, doch moet zoveel mogelijk ruimte scheppen voor de levensbeschouwelijke pluriformiteit die onze samenleving kenmerkt.

1. Humanisten zijn van mening dat openbare ambtsdragers (en in het bijzonder een minister van justitie) andere etische inzichten dan die van henzelf dienen te respekteren en op voet van gelijkwaardigheid dienen te behandelen. Een overheid, die abortus verbiedt, legt één levensovertuiging dwingend op. De overheid dient abortus te legaliseren, opdat door iedere vrouw of arts in overeenstemming met de eigen levensovertuiging in vrijheid kan worden gehandeld.
2. Hetzelfde geldt voor vrijwillige euthanasie: de dwingelandij van één levensovertuiging over volwassen burgers is niet democratisch maar theokratisch, en daarom onaanvaardbaar voor een democratische overheid.
3. Eveneens hetzelfde is van toepassing op de zedelijkheidswetgeving. De aanbevelingen van de kommissie-Melai dienen in wetgeving te worden omgezet.
4. In dezelfde gedachtengang past onze mening, dat iedereen vrij dient te zijn, zelf die relatievorm te kiezen die hij/zij wenst. De overheid dient alle burgers gelijk te behandelen ongeacht de relatie waarin zij leven, en dient bovendien (afhankelijk van het niveau van rechten en plichten waarop de relatiehuishouding zich bevindt) de nodige faciliteiten aan de verschillende relatie-huishoudingen ter beschikking te stellen (men denke b.v. aan huisvesting, erf- en pensioenrechten)
5. De persoonlijke levenssfeer dient zoveel mogelijk te worden beschermd. Daarin passen geen onnodige overheidsregistraties van joden, homofielen en andere minderheidsgroepen.
6. De anti-diskriminatie-wetgeving dient zich niet alleen te beperken tot ras of levensovertuiging, maar moet algemeen zijn, zonder tot vormen van positieve diskriminatie te leiden, zoals door sommige groepen wordt bepleit.
7. De versterking van de rechten van minderjarigen dient voortgang te vinden, evenals de verruiming van adoptie-regelingen.
Opvoeding tot zelfstandige democratische burgers kan niet gebaat zijn met het behandelen van kinderen als onmondigen. In deze gedachtengang past ook niet het eenzijdig konfronteren met één levensovertuiging in het onderwijs, reden waarom de overheid de ontwikkeling van samenwerkingsscholen (waarin de levensovertuigingen elkaar ontmoeten) positief tegemoet dient te treden.
8. Het overlevingsvraagstuk vraagt de volle aandacht van de regering omdat het menselijk voortbestaan in het geding is. De beperkte voorraad van grondstoffen en de gevaren van de kernenergie vragen om een overheidsbeleid, gericht op beperking van verspilling in produktie en consumptie, op bevordering van milieu-vriendelijke werkgelegenheid, en op de toepassing van veiliger en duurzamer krachtbronnen.
De daartoe noodzakelijke mentaliteitswijziging moet van overheidszijde ondersteund worden.

Radioprogramma's

Zondag 17 juni is een aktualiteiten programma op de gebruikelijke tijd: 9.30 uur. Voor de zondagen daarna was het programma bij het ter perse gaan van deze Humanist nog niet bekend.